VALTIOVARAINMINISTERIÖ

TAE 2020 (HE 29/2019)

Asiantuntijakuuleminen Kunta- ja terveysjaosto 24.10.2019

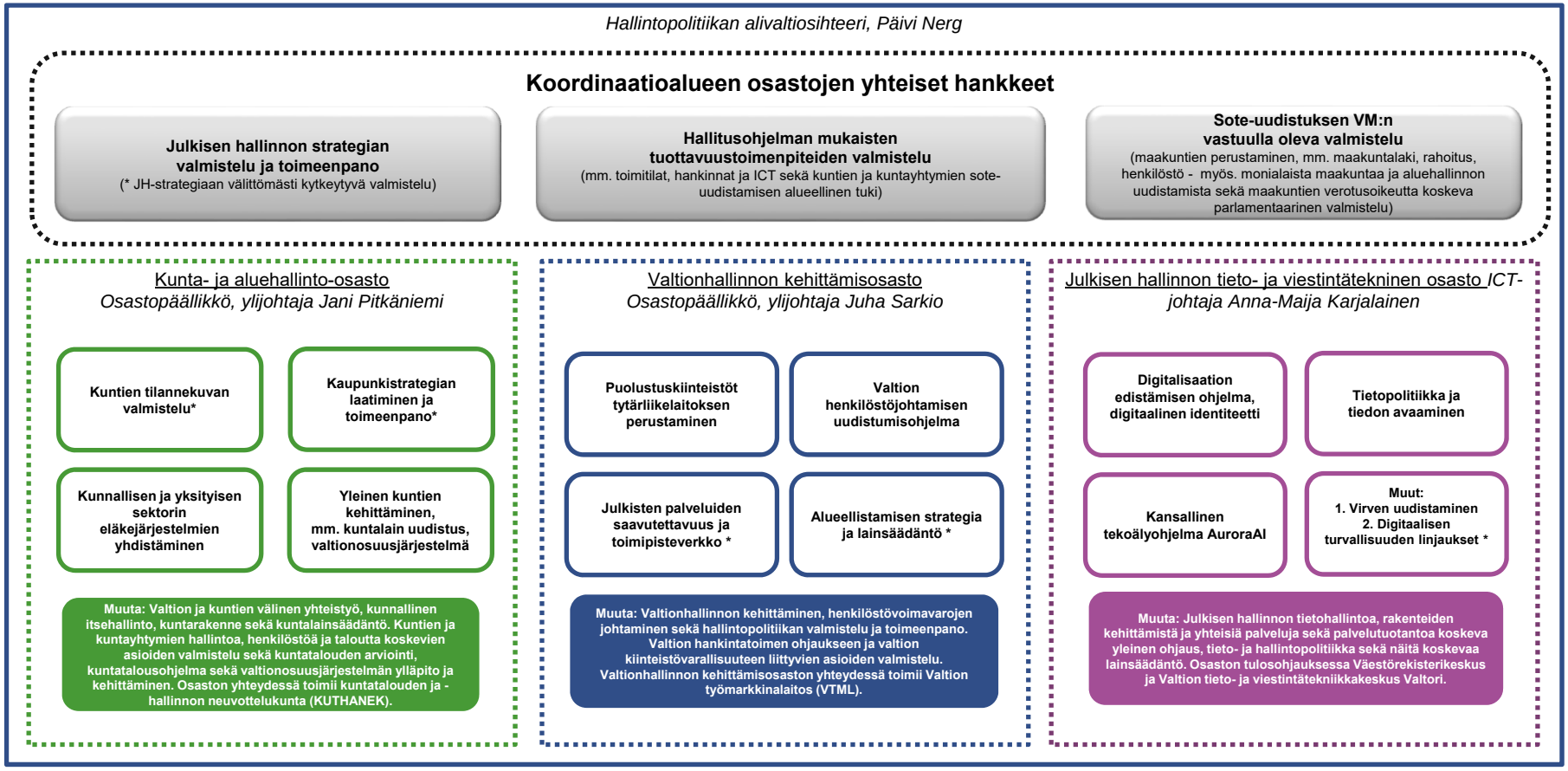
Budjettineuvos Tomi Hytönen, VM

Kuulemisen teema

- Digitaaliset palvelut, tiedolla johtaminen, läpinäkyvä sote-tieto, ml. laatu:
  - Miten digitaalisten sote- palveluiden kehittäminen on edennyt ja miten talousarvioesitys edistää tätä kehitystyötä?
  - Mihin resursseja suunnataan ja miten sote-uudistuksen kaatuminen on vaikuttanut hankkeiden sisältöön?
  - Mikä on suurten tietojärjestelmähankkeiden tilanne ja miten varmistetaan maakunnissa valmisteilla olevien sote-toimintojen ja kustannusten avoin vertailu?
  - Laaturekistereiden kehittäminen; miten työ ja pilotoinnit ovat edenneet ja mihin voimavaroja kohdistetaan?

Hallitusohjelman mukaiset hankkeet ja toimenpiteet VM:n hallintopolitiikan koordinaatioalueella

Julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittäminen

Huomioita TAE 2020

- Digi- ja väestötietovirasto aloittaa toimintansa vuoden 2020 alusta.
- Julkisen hallinnon ICT:n ohjauksen ja kehittämisen määrärahapanostus on 42,7 miljoonaa euroa vuonna 2020 ja laskee kehysvuosina ensin 7,7 miljoonaan ja sitten 3,7 miljoonaan euroon.
- Uusi Tiedonhallintalaki voimaan 2020 alussa. Lain täytäntöönpanon valmistelu ja toimenpiteet.
- VM:n pääluokka ei sisällä esitystä erillisestä digitaalisten sote-palveluiden kehittämisen määrärahasta

Tietopolitiikka ja tiedon avaaminen ja hyödyntäminen

HO-linjaus (Hallituksen toimintasuunnitelma luku 10.2):

- Hallitus syventää tietopolitiikan johtamista. Julkisen tiedon avoimuudesta tehdään koko tietopolitiikan kantava periaate.
- Toteutetaan tiedon avaamisen ja hyödyntämisen strategisia toimenpiteitä.

Tilanne:

- Tietopoliittisen selonteon pohjalta on käynnistetty yhteistyöryhmä ja viraston pyöreän pöydän keskustelut tietopoliittisten toimien konkretisoimiseksi.
- Tiedon avaamisen ja hyödyntämisen toimenpiteitä kootaan ja suunnitellaan strategiseksi kokonaisuudeksi siten, että vuonna 2020 voidaan aloittaa konkreettiset toimenpiteet. Keskeisiä toimenpiteitä ovat:
  - Ehdotus keskeisistä uusista avattavista tietovarannoista ottaen huomion avoimen datan direktiivin vaatimukset.
  - Yleisen arkkitehtuurin mukaisten rajapintojen toteutus.
  - Tiedon hyödyntämistä helpottavien laatukriteerien laadinta.
  - Tekoälyn, nousevien teknologioiden ja tiedon käytön linjaukset ja eettinen ohjeistus.
  - Julkisen hallinnon tiedon hallinnan ja tietovarantojen yhteentoimivuuden kehittäminen, mm. tietosisältöjen yhtenäistämistyö kuvailevilla metatiedoilla, yhteentoimivuusalustan ja sen työkalujen käyttöönotto

Seuraavat vaiheet (syksy 2019):

- Projektisuunnitelman laadinta ja toimenpiteiden toteuttamisen resursointi VM:ssä ja muiden toteuttajien tunnistaminen.
- Avoimen datan (PSI) direktiivin kansallisen toimeenpanon suunnittelu ja työryhmän asettamisen valmistelu

Lisätietoja: Riitta Autere ja Olli-Pekka Rissanen, VM / JulkICT

Digitalisaation edistämisen ohjelma

HO-linjaus (Hallituksen toimintasuunnitelma luku 6 tavoite 3):

- Varmistetaan, että julkiset palvelut ovat kansalaisten ja yritysten digitaalisesti saatavilla vuoteen 2023 mennessä. Kehitetään sähköisiä ratkaisuja ja eSuomi-hallintoa yhteiskunta- ja viranomaispalveluiden yksinkertaistamiseksi ja parantamiseksi. Parannetaan sähköisten julkisten palveluiden saavutettavuutta ja esteettömyyttä sekä turvataan niiden käyttöön riittävät tukipalvelut kansalaisten yhdenvertaisuuden varmistamiseksi.
- Asetetaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteinen korkean tason neuvottelukunta sihteeristöineen neuvoa-antavaksi elimeksi teknologia-alueelle.

Tilanne:

- Ohjelmakokonaisuus on valmisteltu ja suunniteltu. Kokonaisuuteen sisältyy yritysten ensisijaisen digiasioinnin toteuttaminen, saavutettavuuden toimeenpano sekä digituen toteuttaminen.
- Digituen pilotointi on käynnissä ja laajenee valtakunnalliseksi vuoden 2020 alusta. Saavutettavuuden toteuttava lainsäädäntö on tullut voimaan ja lain toimeenpano on käynnissä.

Seuraavat vaiheet:

- Ohjelman ja neuvottelukunnan asettaminen ja resurssointi (sis rekrytoinnit).
- Hallinnonalatapaamiset koskien yritysten siirtymistä ensisijaisesti digitaalisiin palveluihin. VM:n kirje suunnittelun käynnistämisestä ja ohjeistus sen tekemiseksi hallinnonaloille.
- Päätökset valtionavustuksista digituen toteuttamiseksi. Selvitys digituen säätämisestä pysyväksi tehtäväksi ja rahoituksesta. Saavutettavuuden toimeenpanon jatkaminen suunnitelman mukaisesti yhteistyössä VRK ja ES AVI.

Lisätietoja: Marjukka Saarijärvi, VM / JulkICT

Digitaalinen identiteetti

HO-linjaus:

- Edistetään Suomen kansalaisille ja kaikille Suomessa asuville mahdollisuutta sähköiseen tunnistautumiseen.
- Edistetään toimivien sähköisten tunnistusratkaisujen kehittymistä, jotka mahdollistavat erilaisten välineiden käytön.

Tilanne:

- Projektikokonaisuus on valmisteltu ja suunniteltu yhteistyössä SM, PoHA ja VRK. Valmistelu perustuu maaliskuussa julkaistuun esiselvitykseen, referenssiryhmän työhön ja sidosryhmien tapaamisiin.

Seuraavat vaiheet:

- Hankkeen asettaminen ja resurssointi (sis rekrytoinnit).
- Operatiivisen projektisuunnittelun käynnistäminen (VRK ja PoHa). Kilpailutukset valtion välineen toteuttamiseksi ja jakelemiseksi.
- Tarvittavien lainmuutosten tarkempi sisällöllinen suunnittelu ja käynnistäminen.
- Viestintä sidosryhmille sekä välineen lanseeraamisen ja jakelun viestintä- ja toimeenpanosuunnittelu

Lisätietoja: Kimmo Mäkinen, VM / JulkICT

Kansallinen tekoälyohjelma AuroraAI

HO-linjaus:

- Jatketaan arjesta ja liiketoiminnasta sujuvampaa tekevän AuroraAI-verkon kehittämistä tietoturvallisesti ja eettisesti kestävällä tavalla.

Tilanne:

- Ohjelmakokonaisuus on valmisteltu ja suunniteltu. Esiselvityshankkeen tietopohja ja laaja verkosto on käytettävissä toimeenpanoon. Strateginen valmisteluryhmä on toiminnassa ja on sitouttanut hallinnonaloja toimintaan.
- Selvitys tekoälyyn liittyvästä lainsäädännöstä ja sääntelyn muutostarpeista on käynnissä.
- Tietopoliittisten toimien eettisten kysymysten ja mahdollisen ohjeistuksen selvitystyö on käynnissä, samoin yhteentoimivuuden ja semantiikan varmistava yhteentoimivuusalustan käyttöönotto.

Seuraavat vaiheet:

- Ohjelman asettaminen ja resurssointi (sis rekrytoinnit).
- Tekoälyverkon kehittämisen käynnistämisen tehtävä käyntiin (VRK)
- Toteutettavien elämäntapahtumien valinta ja toimeenpanon käynnistäminen
- Lainsäädäntöselvitys ja mahdollisen sääntelyn muutostyön käynnistäminen.

Lisätietoja: Aleksi Kopponen, VM / JulkICT

Digitaalisen turvallisuuden linjaukset ja toimeenpanosuunnitelma

HO-linjaus:

- Linjataan yhteiskunnan toiminnan turvaamisen kannalta kriittisten tietojen, tietoverkkojen ja tietojärjestelmien kehittämistoimista digitaalisessa toimintaympäristössä.

Tilanne:

- Digitaalisen turvallisuuden linjausten koordinaatioryhmä asetettu 29.8.2019 kaudeksi 1.9.2019-28.2.2020
- Digitaalisen turvallisuuden resurssiselvitys valmistunut 8/2019

Seuraavat vaiheet (syksy 2019):

- Digitaalisen turvallisuuden kansainvälinen vertailu, verrokkimaat Ruotsi, Venäjä, Viro, Saksa, Alankomaat, Iso-Britannia, Australia
- Digitaalisen turvallisuuden nykytila-analyysin luonnos 10/2019, kehittämisen periaatteiden ja tavoitteiden luonnos 11/2019, toimeenpanosuunnitelman luonnos 12/2019
- Periaatepäätöksen lausuntokierros 12/2019-1/2020

Lisätietoja: Tuija Kuusisto, VM / JulkICT

Viranomaisradioverkko Virven uudistaminen

HO-linjaus (Hallituksen toimintasuunnitelma luku 5 tavoite 2):

- Tulevaisuuden viranomaisverkon (Virve) toimintaedellytykset varmistetaan huomioiden haavoittuvuudet ja riskitekijät (Virve II hanke).

Tilanne:

- Laajakaistaisen viranomaisradioverkon lainsäädännölliset edellytykset vahvistettu keväällä 2019.
- Hankkeen toimeenpanon edellytyksiä on selvitetty yhteistyössä VM, VNK ja Suomen Erillisverkot Oy.

Seuraavat vaiheet (syksy 2019):

- Suomen Erillisverkot Oy:n rahoituksesta hankkeen toteutuksessa linjataan talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa syksyn 2019 aikana.
- Hankkeesta tehdään tarkempi toimeenpanosuunnitelma.
- Hanke käynnistetään em. päätösten perusteella v. 2020: Suomen Erillisverkot Oy (tytäryhtiö Suomen Turvallisuusverkko Oy) toteuttajana ja VM ohjaajana.

Lisätietoja: Kari Heiska, VM / JulkICT

Sote-uudistuksen digimuutoksen valmistelun tilanteesta

Lähtökohdat

- Pääministeri Juha Sipilän hallituksen maakunta- ja sote-uudistuksen rauetessa hallituksen eronpyyntöön 8.3.2019, VM:n koordinoima ja yhdessä STM:n sekä muiden keskeisten ministeriöiden kanssa toteutettu uudistuksen Digimuutosohjelma ajettiin alas ja siihen kytkeytyneet noin 200 ICT-muutoshanketta päätettiin kevään ja kesän aikana 2019.
  - Digimuutosohjelman hankkeet päätettiin, tulokset dokumentoitiin ja raportointiin sekä toteutettiin koordinoivan muutosohjelman hallittu alasajo.
  - Maakuntien ICT-valmistelu päättyi/ajettiin alas ja muutoshankkeet tuottavat loppuraportit.
  - Ohjelman myöntämättä oleva rahoitus jätettiin käyttämättä / myönnettyä käyttämätöntä palautetaan.
- Digimuutosohjelma julkaisi loppuraportin huhtikuun lopussa:
  - https://vm.fi/documents/10623/13586275/Digimuutosojhelman+loppuraportti/9fbf920d-97f0-9cd3-6776-fa4658038e51/Digimuutosojhelman+loppuraportti.pdf
- Digiyhtiöiden (SoteDigi ja Vimana) toimintaa supistettiin ja hankkeita päätettiin huhtikuun lopussa annetun toimiohjeen mukaisesti. Yhtiöissä jatkettiin vain rakenneriippumattomien palvelujen ylläpitoa.

Tilanne nyt

- Uutta VM:n koordinoimaa maakunta- ja sote-uudistuksen digimuutosohjelmaa ei ole organisoitu
  - Digimuutosohjelmaan liittyneet ministeriöiden henkilöresurssit siirtyneet julkisen hallinnon ICT:n ja digitalisaation muihin kehittämisalueiden tehtäviin ja HO-toimeenpanoon (esim. VM:n osalta ks. diat 6-11).
- Ministeriöt etenevät itsenäisesti / omaan suunnitteluunsa pohjaten.
- Soten digipalveluiden kehitystyössä tuottavuusvaikutusten ja kansalaishyötyjen löytäminen tärkeää.
  - Valtakunnallisten ratkaisujen hyödyntäminen kuten Suomi.fi
  - Julkisen hallinnon yhteentoimivuuden ja kokonaisarkkitehtuurin edistäminen
  - Alueellinen digitalisaation tukeminen

Maku-Sote -digiyhtiöt

- Yhtiöiden yhdistäminen
  - Talouspoliittinen ministerivaliokunta on linjannut valtion omistamien erityistehtäväyhtiöiden SoteDigi Oy:n ja Vimana Oy:n yhdistämisen valmistelusta. Yhdistäminen on tarkoitus toteuttaa nopealla aikataululla.
    - Yhdistymisen tuloksena muodostuisi uusi valtakunnallinen yhtiö. Painopiste on soten kansalaispalvelujen kehittäminen ja pelastustoimen järjestelmäkehitystyön tukeminen.
  - Yhdistämistä valmistellaan valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, valtioneuvoston kanslian sekä SoteDigi Oy:n ja Vimana Oy:n yhteistyössä.
  - SoteDigi Oy jatkaa Omaolo-palvelun ja 116 117 -päivystysavun tuottamista ja kehittämistä. Lisäksi yhtiö jatkaa rakenneriippumattoman tietojohtamisen kehittämistä sekä vanhojen asiakas- ja potilastietojen arkistoinnin tukea.
  - Vimana Oy:n jatkettavia tehtäviä ja palveluita ovat palveluintegraatio ja yhteentoimivuuden kehittäminen (esimerkiksi kehittämispalvelut ministeriöille) sekä sähköisen asioinnin tuki Suomi.fi-palvelussa.
  - Pelastustoimen tietojärjestelmähankkeista keskustelu sisäministeriön kanssa.
  - Yhtiöissä työskentelee n. 40-45 henkilöä.

Lisätietoja: Salla Kalsi, VM / KHT, Tomi Hytönen, VM / JulkICT, Markku Heinäsenaho, STM / Diti

Kuntien taloustietojen tuottaminen ja raportointi

- Valtiovarainministeriö toimitti 1.7.2019 lausuntokierrokselle luonnoksen hallituksen esitykseksi kuntien ja kuntayhtymien taloustietojen tuottamisesta ja raportoinnista.
  - Pohjana aiempi työryhmätyönä valmisteltu kuntia ja maakuntia koskeva HE-luonnos.
  - Lausuntoaika päättyi 6.9.2019. HE annetaan eduskunnalle kiireellisenä (esittely VN vko 43/2019).
  - Lakimuutoksen tarkoitus tulla voimaan 1.1.2020 ja sovellettavaksi tilikautta 2021 koskevista tiedoista alkaen.
- Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kuntien ja kuntayhtymien taloustietojen tuottamisesta ja raportoinnista yhdenmukaisessa ja vertailtavassa muodossa Valtiokonttorin ylläpitämään taloustietovarantoon. Ehdotetaan muutoksia kuntalakiin, valtiokonttorista annettuun lakiin, THL-lakiin sekä opetus- ja kulttuuritoimen lainsäädäntöön.
  - Ehdotuksen perusteella kuntien ja kuntayhtymien tulisi tuottaa ja raportoida taloushallinnon tietojärjestelmistään erikseen säädetyt taloustietonsa yhdenmukaisessa ja vertailtavassa muodossa Valtiokonttorin ylläpitämään valtakunnalliseen tietovarantoon. Tietovarannon taloustiedot olisivat avoimen datan periaatteen mukaisesti maksutta eri tahojen käytettävissä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin tietojen toimittamisen menettelystä ja ajankohdista sekä tilinpäätöksessä esitettävien tietojen sisällöstä ja tuottamisesta yhdenmukaisessa ja vertailtavassa muodossa. Valtiovarainministeriön asetuksella säädettäisiin vuosittain tarkemmin seuraavalla tilikaudella toimitettavien taloustietojen tietosisällöistä ja teknisistä kuvauksista.
  - Valtiokonttorin tehtävänä olisi ylläpitää taloustietovarantoa ja toimia rekisterinpitäjänä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetussa laissa ja opetus- ja kulttuuritoimen lainsäädännössä otettaisiin huomioon ehdotettu taloustietojen raportointimalli.
- Esityksen tavoitteena on mahdollistaa luotettavan, ajantasaisen ja vertailukelpoisen tiedon saaminen kuntien taloudesta kuntien ja valtion päätöksenteon tueksi sekä raportointikustannusten vähentäminen.
- Esitys ei merkitse kunnille uusia lakisääteisiä tehtäviä, vaan sillä kootaan nykyisiä raportointivelvoitteita teknisesti yhtenäiseen muotoon. Esityksestä aiheutuu kunnille kertaluontoisia toimeenpanokustannuksia, mutta se mahdollistaa kustannussäästöt pitemmällä aikavälillä.

Lisätietoja: Eeva Mäenpää, VM / KAO

Käynnissä olevia muita valmistelutoimia, joissa VM/JulkICT mukana

- Julkisen hallinnon strategian valmistelu
  - HO-linjaus: Hallitus valmistelee julkisen hallinnon strategian, jonka keskeinen tavoite on kansalaisille annettava palvelulupaus.
  - Organisoitumien käynnissä.

- Julkisen hallinnon tuottavuustoimenpiteet sekä käynnistynyt sote- ja pelastustoimen uudistus
  - Rauenneen uudistuksen 3 v. siirtomäärärahan (TA 2019) mahdollinen käyttö VM-STM-SM kesken, asia ratkaistavana poliittisella tasolla: määrärahan (211 milj. euroa) mahdollinen käyttö muun muassa valtionavustusten maksamiseen kunnille ja kuntayhtymille toiminnan tehostamiseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistamista tukeviin hankkeisiin.
  - VM toimittanut lausuntokierrokselle luonnoksen valtioneuvoston asetukseksi toiminnan tehostamisen, sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen ja pelastustoimen uudistamisen valtionavustuksista. Tavoitteena antaa asetus joulukuussa 2019.
  - Uudistukseen liittyvien digi- ja tuotavuustoimenpiteiden suunnittelu, hankkeistus ja edistäminen; STM-VM-SM kukin omalla vastuualueellaan.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

